

Netejar la revolució

La celebració del Congrés del PCUS ha estat una ocasió perquè les reformes empreses per Mikhail Gorbatxev prenguen una nova volada.

Ernest Udina

«Encara hi ha molta porqueria a netejar aquí»: s'atribueix aquesta frase a Andròpov quan, ja malalt, a la primavera del 83, conversava com feia sovint amb el seu més fidel amic polític Mikhail Gorbatxev, al Kremlin. Després del parèntesi brejnevità de Txernenko, el nou responsable de la política soviètica sembla seguir fil per randa el que fou gran objectiu renovador de l'agent secret del KGB, Andròpov.

En ple XXVII Congrés del Partit Comunista, la Unió Soviètica es troba enfront d'una renovació que va en una doble direcció: d'una banda, com ha dit Gorbatxev, «un viratge radical cap a la intensificació i la qualitat de la producció»; de l'altra, una neteja de la corrupció i l'excés burocràtic, contra la inèrcia dels privilegis, en favor de la «purga de l'aparell», com ha escrit *Pravda*, i fins i tot amb signes d'una certa liberalització, com les crítiques a la censura en el recent Congrés d'Escriptors.

Gorbatxev sembla voler revendre aquella nova política, de 1956, d'un Khruixtxov que fustigà el culte a la personalitat d'Stalín. Khruixtxov fou, però, després, acusat de voluntarisme subjectivista, i el seu successor, Brejnev, és avui criticat pel seu foment de l'adulació i de la corrupció.

La història es repeteix sempre de la mateixa manera, als setanta anys d'aquella revolució que tantes esperances desvetllà arreu del món. D'entrada, però, sembla que Gorbatxev és més decidit que tots els seus predecessors. Sense terratrèmols interns, ha aconseguit substituir, en un any, 35 dels 95 membres del govern i 44 dels 157 responsables regionals del partit, a més dels 31 ja destituïts en l'època d'Andròpov. S'espera que el nou Comitè Central ixent d'aquest congrés quedarà transformat en un setanta per cent, i que el màxim òrgan, els catorze del Politburó, romandrà amb una clara majoria d'onze a tres, a favor de Gorbatxev.

¿Fins a on podrà arribar la reforma Gorbatxev?

No hi haurà novetats en el congrés, quant a la política exterior i de reducció d'armaments, després de les propostes del mateix Gorbatxev, el passat quinze de gener, positivament acollides per Reagan, i que confirmen la nova època de diàleg oberta al novembre amb la cimera de Ginebra. No s'esperen tampoc grans novetats en la liberalització interna, que en gran part podria ser el resultat d'una difícil nova línia econòmica. La gran expectativa d'aquest congrés és fins a quin punt la Unió Soviètica tocarà la clau de totes les grandeses i misèries del seu sistema: l'economia centralitzada, la planificació dirigida. L'any 57 Khruixtxov inicià una tímida descentralització. En Brejnev, els anys 65, 73 i després el 79, hi hagué intents de donar més autonomia a les empreses, totes propietat de l'estat. Ara, lògicament, aquestes intencions haurien de passar a realitats.

Com han assenyalat dos grans experts, el dissident soviètic Roy Mendenev, que viu a Moscou, i el polonès occidentalitzat S. Karol, el gran test de Gorbatxev és fins a quin punt serà capaç de transformar la inèrcia d'un sistema que no es pot modificar solament amb canvis de persones als càrrecs dirigits.

Mentre que altres països de l'est,

molts especialment Hongria, han començat a avançar, amb la introducció d'iniciatives liberals xineses, per corregir els errors comesos pels soviètics, la «gran pàtria del socialisme» continua amb un model de funcionament de l'economia pràcticament inalterats des dels plans quinquennals dels anys trenta. Gorbatxev sap bé que el funcionament de l'economia —que, de tota manera, no vol dir en absolut que calgui fer capitalista— pot comportar clars signes de liberalització política.

Aquest és el gran repte, ahir com avui, amb què s'enfronten els dirigents soviètics. Avui, però, semblen molt més determinants que ahir, i només el temps dirà si aquest Gorbatxev reformador acabarà sent també personalista amant de l'adulació o subjectivista. En tot cas, la clau està molt més en l'economia que no pas en la política. □